
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte september 2018

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- C-180/17: X ja Y (eelotsus – rahvusvahelise kaitse taotlemine, automaatne peatav toime)
- C-349/17: Eesti Pagar (kohtujuristi ettepanek – ebaseadusliku abi tagasinõudmine)

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

- C-244/17: komisjon vs. nõukogu (tühistamishagi – ELi nimel võetavad seisukohad, hääletamisreegel nõukogus)
- C-80/17 – Juliana (eelotsus – mootorsõiduki kohustuslik tsiviilvastutuskindlustus)
- C-527/16: Alpenrind (eelotsus – lähetatud töötajate sotsiaalkindlustus)
- C-54/17 ja C-55/17: Wind Tre (eelotsus – tarbijakaitse, inertsmüük)
- C-369/17 – Ahmed (eelotsus – raske kuritegu kui täiendavat kaitset välistav asjaolu)
- C-327/18 PPU: RO (eelotsus – EList välja astumine, vahistamismääruse täitmine)
- C-518/17: Stefan Rudigier (eelotsus – reisijateveoteenuse osutamine, avalik hange)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-180/17: X ja Y (eelotsus – rahvusvahelise kaitse taotlemine, automaatne peatav toime)

Euroopa Kohtu otsus, 26. septembril 2018

Kaks Venemaa kodanikku taotlesid Madalmaades rahvusvahelist kaitset. Nende taotlused jäeti rahuldamata ning nad esitasid keelduva otsuse peale kaebuse esimese astme kohtule, kes jättis samuti taotluse rahuldamata. Kaebajad esitasid kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse ning koos sellega taotluse väljasaatmise peatamise kohta. Madalmaade õiguse kohaselt on esimese astme kohtule kaebuse esitamisel väljasaatmisotsusele peatav mõju. Sarnane mõju puudub aga apellatsioonkaebuse esitamisel. Võimalik on aga esitada apellatsioonkaebusega koos esialgse õiguskaitse taotlus, et kohaldada ajutist meetet ning peatada väljasaatmisotsuse täitmine.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole veendunud, kas juhul kui riigisisene õigus näeb ette apellatsioonkaebuse esitamise, peaks ka see olema automaatselt peatava mõjuga. Seetõttu pöördus ta Euroopa Kohtusse, et tõlgendada direktiivi 2008/115/EÜ (ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel) ja direktiivi 2013/32/EL (rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta) koosmõjus ELi põhiõiguste hartaga.

Euroopa Kohus leidis, et **nimetatud direktiivides ei näe ükski säte ette, et liikmesriigid peavad andma rahvusvahelise kaitse taotlejatele, kelle esimeses kohtuastmes esitatud kaebus jäeti rahuldamata, õiguse esitada apellatsioonkaebus, või veelgi enam, et sellise õiguse kasutamisel peab olema automaatne peatav toime.** Samas ei takista liidu õigus liikmesriikidel näha rahvusvahelise kaitse taotluse rahuldamata jätmise otsuste ja tagasisaatmise otsuste vaidlustamiseks ette teist kohtuastet.

Seejärel analüüsis kohus, kas selline kohustus saaks tekkida direktiivide tõlgendamisel kooskõlas EL põhiõiguste hartaga. Kohus leidis, et varasemas kohtupraktikas on analüüsitud direktiivide ja harta kooskõla, mille tulemusel on oluline see, et on olemas kohtusse pöördumist võimaldav õiguskaitsevahend, kuid menetlus ei pea olema kaheastmeline.

Lisaks meenutas kohus, kuna harta sisaldab õigusi, mis vastavad Euroopa inimõiguste konventsioonis (EIÕK) tagatud õigustele, siis tuleb tagada vajalik kooskõla hartas sätestatud õiguste ja nende õiguste vahel, mida tagab EIÕK. Kohtu hinnangul ei pane EIÕK artikkel 13 lepinguosalistele kohustust luua kaheastmelist kohtumenetlust ega anda apellatsioonimenetlusele automaatset peatavat toimet.

Lõpetuseks ütles kohus, et **hoolimata asjaolust, et sellised menetlusnormid tuleb liikmesriikide menetlusautonoomia põhimõttest lähtudes kehtestada liikmesriikide oma õiguskorras, peavad need siiski vastama võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtetele.** See tähendab, et menetlusnormid ei tohi olla ebasoodsamad kui samalaadsete riigisiseste õiguskaitsevahendite puhul (võrdväarsuse põhimõte) ja need ei tohi muuta liidu õiguskorraga antud õiguste kasutamist praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks (tõhususe põhimõte). See, kas võrdväarsuse põhimõtet on järgitud, on aga eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnata. Tõhususe põhimõtte osas asus kohus seisukohale, et see ei hõlma käesolevas asjas nõudeid, mis lähevad kaugemale

nõuetest, mis tulenevad hartaga tagatud põhiõigustest, sh õigusest tõhusale õiguskaitsevahendile.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-349/17: Eesti Pagar (kohtujuristi ettepanek – ebaseadusliku abi tagasinõudmine)

Kohtujuristi ettepanek, 25. septembril 2018

Eesti Pagar sõlmis 28. augustil 2008 ostu-müügilepingu vormileiva ja röstisaia tootmisliini soetamiseks maksumusega 2 770 00 eurot. Leping jõustus pärast esimese 5% ettemakse laekumist 3. septembril 2008. Eesti Pagar sõlmis 29. septembril 2008 AS-ga Nordea Finance Estonia liisingulepingu, pärast mida sõlmisid osapooled 13. oktoobril 2008 ostulepingu, millega müüdi pagaritööstuse liin AS-le Nordea Finance, kes kohustus selle edasi liisima AS-le Eesti Pagar. Leping jõustus selle allkirjastamisest.

Eesti Pagar esitas 24. oktoobril 2008 Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusele (edaspidi EAS) taotluse projektile, mille eesmärgiks oli uue vormileiva ja röstisaia tootmisliini soetamine ja paigaldamine. EAS rahuldab 10. märtsi 2009 otsusega taotluse ning maksis välja toetuse summas 526 300 eurot.

EAS teavitas 22. jaanuaril 2013 Eesti Pagarit, et 28. augustil 2008 sõlmitud müügileping rikub üldise grupierandi määruse tingimusi, millest tulenevalt on Eesti Pagarile antud ebaseaduslikku riigiabi. Nimelt sõlmiti leping enne taotluse esitamist EAS-le, mistõttu ei ole tõendatud üldise grupierandi määrukses nõutud abi ergutav mõju. Eesti Pagar ei nõustunud EASi otsusega ning vaidlus jõudis lõpuks Tallinna Halduskohtusse. Nii Tallinna Halduskohus kui ka hiljem Tallinna Ringkonnakohus jätsid Eesti Pagari kaebuse rahuldamata. Riigikohus rahuldab Eesti Pagari kassatsioonkaebuse osaliselt ning saatis asja Tallinna Ringkonnakohtule uueks läbivaatamiseks. Ringkonnakohtu hinnangul olid Riigikohtu antud suunised talle asja lahendamisel küll kohustuslikud, kuid nendest ei piisanud siiski lõpliku otsuse tegemiseks, seetõttu pöördus Tallinna Ringkonnakohus Euroopa Kohtu poole.

Ringkonnakohus soovis peaaegselt teada, kas Euroopa Komisjoni määrust EÜ/800/2008 (üldine grupierandi määrus) tuleks tõlgendada nii, et selle kontekstis on „projekti või tegevuse teostamiseks“ töö alustatud, kui toetatav tegevus on näiteks seadme omandamine ning selle seadme ostuleping on sõlmitud? Kas liikmesriigi asutustel on pädevus hinnata nimetatud sättes sätestatud kriteeriumi rikkumist ergutava mõju nõuet rikkuvast lepingust väljumise kulu kaudu?

Kohtujurist märkis, et kuna üldise grupierandi määruse süsteem ei näe mingil moel ette komisjoni sekkumist, siis kuulub sellise hinnangu andmine selle määruse rakendamise tegeleva liikmesriigi asutuste pädevusse. **Abi andnud asutus peab sisuliselt hindama, kas töid on alustatud selles tähenduses, mida on silmas peetud üldises grupierandi määrukses.** Samas sellise asutuse poolt tehtav üksikasjalik analüüs, kas töid on alustatud, on eraldiseisev selle küsimuse analüüsimisest, kas mingisugune abi on siseturuga kokkusobiv. Viimane on üksnes komisjonile kuuluv õigus. Lisaks peab liikmesriigi asutus ergutava mõju esinemist kontrollima,

kuivõrd tal on kohustus otsustada abi andmine või sellest keeldumine kooskõlas nimetatud määrusega.

Seejärel leidis kohtujurist, et hinnangu andmisel tuleb vaadata lepingulisi kohustusi nende kogumis, mitte niivõrd uurida iga üksikut lepingut eraldi, kuid see sõltub siiski faktilistest asjaoludest, mille saab tuvastada üksnes eelotsusetaotluse esitanud kohus. **Hinnates lepingute siduvust ergutava mõju seisukohast, tuleb arvesse võtta ka lepingutest väljumise võimalust ja sellega kaasnevaid kulusid. Seejuures ei ole oluline, kas leping on sõnaselgelt kvalifitseeritud lõplikuna. Seega ei saa lähtuda ainult lepingu sõlmimise kuupäevast.**

Eesti kohus uuris ka, milline aegumistähtaeg kohaldub liikmesriigi asutuse poolt ebaseadusliku abi tagasinõudmisele. Kohtujuristi meelest ei saa käesoleval juhul ei kaudselt ega analoogia alusel kohaldada määrust 659/1999, sest see kehtib ainult komisjoni poolt nõude esitamisele ning liikmesriigi asutuse nõuet ei saa samastada komisjoni nõudega. Seda enam kui komisjon ei ole vastavat tagastamisotsust teinud, oleks nimetatud määruses sätestatud kümneaastase aegumistähtaja kohaldamine vastuolus hea halduse, õiguspärase ootuse (õigusselguse) ja õiguskindluse põhimõtetega. Aegumist reguleerivad normid peavad olema selgelt määratletud ning liikmesriigi asutus ei tohi suhtes üksikisikuga kohaldada aegumistähtaega, mis tuleneb sättest, kus viidatakse üksnes komisjoni otsusele. Seetõttu tuleb kohaldada finantshuvide kaitset reguleerivas määruses 2988/95 sätestatud nelja-aastast aegumistähtaega. Kuigi nimetatud määruses intressi maksmist ette nähtud ei ole, tuleb Euroopa Kohtu praktika kohaselt riigiabi saanud ettevõtjale ebaseaduslikult antud konkurentsieelise neutraliseerimiseks nõuda intressi vahetult ELTL artikli 108 lõike 3 alusel.

Lisaks analüüsis kohtujurist abi tagasinõudmist komisjoni otsuse puudumise korral ning leidis, et liikmesriigi asutusel on kohustus omal algatusel ja nii kiiresti kui võimalik tagasi nõuda ebaseaduslik abi, mille ta on andnud üldist grupierandi määrust rikkudes. Seejuures ei ole oluline, kas komisjon on selles osas abi tagasinõudmise otsuse teinud või mitte ning kas nimetatud määruse rikkumine oli ilmne või mitte. Samas, tagasinõudmise kohustuse tekkimiseks ei piisa pelgalt kahtlusest abi seaduslikkuse osas.

Õiguspärase ootuse kohta märkis kohtujurist, et kui eelotsusetaotluse esitanud kohus jõuab järeldusele, et abi andmine oli vastuolus üldise grupierandi määrusega, siis välistab see igasuguse õiguspärase ootuse, millele abisaaja tugineda saaks. Asjaolu, et abi andnud asutus oli eelnevalt teadlik sellest, et need tingimused ei ole täidetud, või see, et ta oli andnud abisaajale väärade nõuande, on oma selles küsimuses asjakohatud.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

C-244/17: komisjon vs. nõukogu (tühistamishagi – ELi nimel võetavad seisukohad, hääletamisreegel nõukogus)

Euroopa Kohtu otsus, 4. septembril 2018

Euroopa Komisjon tegi ettepaneku võtta vastu nõukogu otsus ELi ja selle liikmesriikide ja Kasahstani Vabariigi vahelise laiendatud partnerlus- ja koostöölepinguga loodud koostöönõukogus ELi nimel võetava seisukoha kohta. Komisjoni ettepaneku kohaselt oli otsuse menetlusõiguslik alus ELTL artikli 218 lõige 9. Otsuse vastuvõtmisel lisas nõukogu õiguslikele alustele veel muuhulgas ELL artikli 31 lõike 1, mis näeb ette, et otsused, mis sisaldavad erisätteid ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) kohta, tehakse ühehäälselt. Komisjon palus sel põhjusel nõukogu otsuse tühistada, märkides lisaks, et ELTL artikli 218 lõike 9 alusel tehtav otsus tuleb ELTL artikli 218 lõike 8 esimese lõigu kohaselt vastu võtta kvalifitseeritud häälteenamusega.

Kohus lükkas ümber komisjoni argumendi, et kõik ELTL artikli 218 lõike 9 alusel tehtavad otsused, millega kehtestatakse liidu nimel võetav seisukoht, tuleb teha kvalifitseeritud häälteenamusega. **Kuna ELTL artikli 218 lõige 9 ise ei näe ette ühtegi hääletamisreeglit selles viidatud otsuste vastuvõtmiseks nõukogu poolt, tuleb hääletamisreegel igal konkreetsel juhul kindlaks teha ELTL artikli 218 lõike 8 alusel.** Seega tuleb hääletusreegli määramiseks vaadelda ka asjaomase otsuse materiaalõiguslikku alust.

Kohus nentis, et materiaalõigusliku aluse kindlaksmääramiseks tuleb hinnata partnerlus- ja koostöölepingut tervikuna. Selleks tuleb hinnata, kas partnerluslepingu seosed ÜVJPga on piisavalt olulised põhjendamaks seda, et vaidlustatud otsuse õiguslike aluste hulka kuuluks ELL artikkel 37, mille kohaselt võib liit sõlmida lepinguid ühe või mitme riigiga või rahvusvahelise organisatsiooniga ÜVJPga hõlmatud valdkondades.

Kohus leidis, et partnerluslepingul on ÜVJPga küll mõningaid seoseid, kuid need seosed ei ole piisavad, et asuda seisukohale, et õiguslike aluste hulka tuleks lisada ELL artikkel 37. Ühelt poolt jääb enamik selle lepingu sätteid – neid on kokku 287 artiklit – kas liidu ühise kaubanduspoliitika või liidu arengukoostöö poliitika valdkonda. Teiselt poolt piirduvad partnerluslepingus ÜVJPga seonduvad sätted lepingupoolte avaldustega eesmärkide kohta, mida nende koostöö peab järgima, ja valdkondade kohta, mida see peab puudutama, määramata kindlaks selle koostöö elluviimise konkreetseid üksikasju. **Nimetatud sätetel ei ole seega sellist kohaldamisala, et need moodustaks lepingu eraldiseisva reguleerimiseseme, vaid need sätted on võrreldes selle lepingu kahe esemega, mis on ühine kaubanduspoliitika ja arengukoostöö, hoopis kõrvalise tähtsusega.**

Kohus leidis kokkuvõttes, et nõukogu eksis, kui ta lisas vaidlustatud otsuse õiguslike aluste hulka ELL artikli 31 lõike 1 ning kui see otsus võeti vastu ühehäälsuse reegli kohaselt. Seetõttu tühistas kohus vaidlustatud otsuse.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-80/17 – Juliana (eelotsus – mootorsõiduki kohustuslik tsiviilvastutuskindlustus)

Euroopa Kohtu otsus, 4. septembril 2018

Portugalis registreeritud mootorsõiduki omanik Destapado Pão Mole Juliana lõpetas terviseprobleemide tõttu autojuhtimise ja pani sõiduki oma hoovi seisma, kuid ei kõrvaldanud seda ametlikult liiklusest. 19. novembril 2006 võttis tema poeg ilma tema loata ja teadmata sõiduki ning sõitis sellega teelt välja, põhjustades juhi ja kahe kaassõitja surma. Õnnetuse ajal puudus sõidukil kohustuslik tsiviilvastutuskindlustuse leping, seega esitas hukkunute õigusjärglastele kahju hüvitanud fond Portugali kohtusse nõude mõista sõiduki omanikult fondi poolt makstud hüvitise summa välja.

Eelotsustaotluse esitanud Portugali kõrgeim kohus palus Euroopa Kohtul esiteks selgitada, kas direktiivi 2009/103/EÜ (mis kohustab liikmesriike tagama, et nende territooriumil kasutatavatel sõidukitel on tsiviilvastutuskindlustus), tuleb tõlgendada nii, et kindlustus on kohustuslik ka eramaal seisvatele, omanike poolt mittekasutatavatele sõidukitele. Teiseks, kas direktiiviga on vastuolus riigisisene õigus, mille järgi on kannatanute õigusjärglastele hüvitise maksnud fondil nõue kindlustamata sõiduki omaniku vastu.

Esiteks leidis Euroopa Kohus, et kuna direktiivis toodud mõiste „sõiduk“ on määratletud kui „maismaal sõitmiseks mõeldud mootorsõiduk“, ei sõltu määratlus sellest, kuidas asjaomast sõidukit kasutatakse või võidakse kasutada. **Kohus asus seiskohale, et registreeritud sõiduk, mida ei ole liikluses kasutamisest nõuetekohaselt kõrvaldatud ja mis on sõidukorras, vastab direktiivi tähenduses mõistele „sõiduk“ ning selle sõiduki suhtes ei lõpe kindlustuskohustus pelgalt seetõttu, et sõiduki omanik ei kavatse seda enam juhtida ja on sõiduki pannud seisma eramaal.**

Eelotsustaotluse teise küsimuse osas tõi kohus välja, et liidu seadusandja soovis küll jätta liikmesriikidele õiguse reguleerida direktiivis ette nähtud hüvitusorgani regressiõigust, eelkõige „õnnetuse põhjustanud isiku või isikute“ vastu, kuid ei ühtlustanud selle organi regressiõigusega seotud eri aspekte, eeskätt teiste isikute kindlaksmääramist, kelle vastu võib nõude esitada. **Seetõttu kohaldatakse neile aspektidele iga liikmesriigi riigisisest õigust, mis võib sätestada, et kui õnnetuses osalenud sõiduki omanik ei ole täitnud riigi õigusest tulenevat kohustust sõiduk kindlustada, nagu käesolevas asjas, võib hüvitusorgan esitada regressinõude peale õnnetuse põhjustanud isiku ka sõiduki omaniku vastu, sõltumata omaniku vastutusest õnnetuse toimumise eest.** Selline riigisisene õigus ei ole direktiiviga vastuolus.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-527/16: Alpenrind (eelotsus – lähetatud töötajate sotsiaalkindlustus)

Euroopa Kohtu otsus, 6. septembril 2018

Austria ettevõtte Alpenrind käitab Salzburgis tapamaja. Ungari ettevõtte Martin-Meati töötajad lähetati aastatel 2007 kuni 2012 Austriasse Alpenrindi liha tükeldamisega seotud töid tegema. Ungari ettevõtte Martimpexi töötajad lähetati ajavahemikul 2012 kuni 2014 Austriasse samu töid tegema. Alates 2014 tegid Martin-Meati töötajad taas neid töid samades tegevuskohtades. Ungari väljastas Martimpexi lähetatud töötajatele perioodil 2012-2013 A1 tõendid selle kohta, et Martimpexi lähetatud töötajatele kohaldub Ungari sotsiaalkindlustussüsteem, seda mõnel juhul ka tagasiulatuvalt. A1 tõend väljastatakse isiku suhtes, kes töötab liikmesriigis tööandja heaks, kes tavaliselt seal tegutseb, ning kelle see tööandja lähetab teise liikmesriiki selle tööandja nimel töid tegema, tingimusel et sellise töö eeldatav kestus ei ületa 24 kuud ning teda ei saadeta teist isikut asendada. Samas oli Austria sotsiaalkindlustusasutus juba tuvastanud, et Martimpexi töötajad olid saadetud teisi töötajaid asendada ning neile peaks kohalduma Austria sotsiaalkindlustussüsteem.

Austria kohus soovis teada, kas tõend A1, mille on määruse 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) alusel väljastanud liikmesriigi pädev asutus, on siduv mitte üksnes selle liikmesriigi asutustele, kus tegevus toimub, vaid ka selle liikmesriigi kohtutele. Lisaks soovis kohus teada, kas selline tõend on siduv niikaua, kuni tõendi väljastanud liikmesriik ei ole seda tagasi võtnud, isegi siis, kui selle liikmesriigi pädevad ametivõimud, kus tegevus toimub, ja asjakohane halduskomisjon on leidnud, et tõend on väljastatud ekslikult ja tuleb tagasi võtta. Viimasena soovis kohus teada, kuidas tuleb mõista seda, et tõendit A1 ei tohi väljastada „töötaja asendamiseks“, kui tegemist on erinevate ettevõtete poolt lähetatud töötajatega.

Lähtudes nimetatud määrusest, leidis Euroopa Kohus, et selline tõend on teise liikmesriigi asutusele siduv niikaua, kuni tõendi väljastanud liikmesriik ei ole seda tagasi võtnud või kehtetuks tunnistanud. Kuigi määrus ei maini otseselt kohtuid, tuleb lähtuda varasemast kohtupraktikast, mille kohaselt **on selline tõend siduv ka liikmesriigi kohtule**.

Seejärel tõdes kohus, et **halduskomisjoni roll piirdub tema poole pöördunud liikmesriikide pädevate asutuste erimeelsuste lahendamise**ga, mistõttu tõend on siduv isegi siis, kui halduskomisjon on teistsugusele järeldusele jõudnud. Lisaks leidis kohus, et **sellisel tõendil võib olla ka tagasiulatuva mõju**. Kuigi on eelistatav, et see tõend oleks välja antud enne asjasse puutuva perioodi algust, võib selle välja anda ka nimetatud perioodi kestel või isegi pärast selle lõppu.

Lõpuks märkis Euroopa Kohus, et kui lähetatud töötaja asendab teist isikut, siis ei saa temale väljastada A1 tõendit ning lähtuda erandist, et jätkuvalt kehtivad talle selle liikmesriigi õigusaktid, kus ta tavaliselt tegutseb. Nimelt on tegemist erinormiga üldeeskirjast, mille kohaselt kõigi töötajate suhtes kehtivad selle liikmesriigi õigusaktid, kus nad töötavad või tegutsevad füüsilisest isikust ettevõtjatena. Liidu seadusandja eesmärk oli vältida, et seda erinormi saaksid kasutada järjestikku lähetatud töötajad, kes teevad samu töid. Kui erandi rakendamine siduda sellega, kes on töötaja lähetanud (sama või erinev ettevõtte), siis saaks kahjustatud taotletud eesmärk ning võrdse kohtlemise põhimõte. Järelikult **lähetatud töötajate**

korduv kasutamine sama töö tegemiseks, isegi kui töötajad lähetanud tööandjad on erinevad, ei ole määruse 883/2004 sõnastuse ega eesmärkidega kooskõlas ega vasta selle sätte kontekstile.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-54/17 ja C-55/17: Wind Tre (eelotsus – tarbijakaitse, inertsmüük)

Euroopa Kohtu otsus, 13. septembril 2018

Itaalia konkurentsiamet karistas trahviga äriühinguid (Wind ja Vodafone) selle eest, et need äriühingud turustasid SIM-kaarte, millel olid juba eelnevalt seadistatud ja aktiveeritud teatud kasutusvõimalused nagu internetis surfamis- ja kõnepostiteenused, mille kulu nõuti sisse kasutajalt, kui neid teenuseid ei olnud kasutaja sõnaselgel nõudmisel välja lülitatud. Seejuures ei olnud tarbijat nende teenuste olemasolust ega tasulisusest eelnevalt teavitatud. Konkurentsiameti hinnangul oli see kauplemistava, mille käigus äriühingud aktiveerisid automaatselt SIM-kaartidel kõnealusel teenused, ilma tarbijalt eelnevat nõusolekut saamata ja tekitades talle võib-olla võlgu, millest tarbija ei ole teadlik, agressiivne kauplemistava. Äriühingud kaebasid konkurentsiameti otsuse edasi ning Itaalia kõrgeim halduskohus pöördus eelotsuseküsimustega Euroopa Kohtu poole.

Kõigepealt soovis Itaalia kohus teada, kas direktiivis 2005/29/EÜ (ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausad kaubandustavad siseturul) sisalduvat mõistet „agressiivne kaubandustava“ või mõistet „inertsmüük“ tuleb tõlgendada nii, et selle alla kuulub eelkirjeldatud äriühingute tegevus SIM-kaartide turustamisel. Euroopa Kohtu hinnangul **on inertsmüük eelkõige tegevus, mis seisneb tarbijale niisuguste toodete tarnimises või teenuste osutamises, mida tarbija ei tellinud, ja temalt selle eest tasu nõudmises.** Tarbijal peab olema valikuvabadus, mis aga ilmselt siinkohal puudus, sest tarbijat ei olnud teavitatud ei kõnealusel teenuste kuludest ega isegi nende eelnevast seadistusest ja aktiveerimisest SIM-kaardil. Seda peab siiski eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima.

Kuna direktiivi 2005/29/EÜ tõlgendamisel on tarbija mõiste peamise tähtsusega, tuleb võrdluse aluseks võtta piisavalt informeeritud ja mõistlikult tähelepanelik ning arukas keskmine tarbija. Siin aga ei ole ilmselge, et keskmine SIM-kaardi ostja võiks olla teadlik sellest, et kui ta niisuguse kaardi ostab, sisaldab see automaatselt eelnevalt seadistatud ja aktiveeritud kõneposti ja internetis surfamise teenuseid, mis võivad tekitada lisakulusid. Ka ei ole ilmselge, et keskmisel ostjal oleks piisavalt tehnilisi oskusi, et seadmes teha ise seda, mis on nende teenuste või automaatsete ühenduste väljalülitamiseks vajalik. Samas peaks eelotsusetaotluse esitanud kohus kindlaks tegema, missugune on keskmise tarbija tüüpiline reaktsioon niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasja asjaolud. **Eelnevast tulenevalt tegi kohus järelduse, et niisugune tegevus on inertsmüük direktiivi tähenduses, mistõttu ei ole vaja hinnata, kas kauplemistava on agressiivne.**

Seejärel tahtis Itaalia kohus teada, kas direktiivi 2005/29/EÜ tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus niisugused liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt peab inertsmüügiks kvalifitseeritavat tegevust hindama direktiivi sätetest lähtudes, mille tulemusena ei ole riigi reguleeriv asutus raamdirektiivi (direktiiv 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste

ühise reguleeriva raamistiku kohta) tähenduses nende liikmesriigi õigusnormide kohaselt pädev selle tegevuse eest karistama. Euroopa Kohus leidis, et raamdirektiiv ei näe ette tarbijakaitse aspektide täielikku ühtlustamist. Kuigi elektroonilise side valdkonnas on kehtestatud teenuseosutajatele kohustus panna lepingusse kirja teatud andmed, ei sisalda raamdirektiiv eeskirju, millega reguleeritakse ebaausate kaubandustavade teatavaid aspekte nagu inertsmüük. Seetõttu puudub nende direktiivide vahel vastuolu ning sellistel asjaoludel tuleb kohaldada direktiivi 2005/29 asjakohaseid sätteid. Arvestades eeltoodud kaalutlusi **tuleb direktiivi 2005/29 tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus niisugused liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt peab inertsmüügiks kvalifitseeritavat tegevust hindama nimetatud direktiivi sätetest lähtudes. Seda isegi juhul, kui tulemuseks on see, et riigi reguleeriv asutus raamdirektiivi tähenduses ei ole liikmesriigi õigusnormide kohaselt pädev selle tegevuse eest karistama.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-369/17: Ahmed (eelotsus – raske kuritegu kui täiendavat kaitset välistav asjaolu)

Euroopa Kohtu otsus, 13. septembril 2018

Ahmed on Afganistani kodanik, kellele Ungari sisserände- ja kodakondsusamet (edaspidi *amet*) andis 2000. a pagulasseisundi, sest tema päritoluriigis valitses tagakiusamisoht. Kuna Ahmedi vastu algatati Ungaris hiljem kriminaalmenetlus, siis ta palus, et Afganistani konsulaati sellest täielikult teavitataks. Sellest järeldas amet, et tema tagakiusamise oht on kadunud, mistõttu tühistas amet 2014. a pärast süüdimõistva kohtuotsuse kuulutamist Ahmedi pagulasseisundi.

2015. a esitas Ahmed uue taotluse pagulasseisundi ja täiendava kaitse saamiseks, mida amet ei rahuldanud. Ungari kohus kohustas ametit pärast Ahmedi kaebuse saamist läbi viima uue menetluse, kuid ka siis ei rahuldanud amet Ahmedi taotlust. Ahmed pöördus uuesti Ungari kohtusse väites, et kui täiendava kaitse välistamisel on ainsaks tingimuseks, et isikule on mõistetud vähemalt viie aasta pikkune vangistus, võtab see haldusorganitelt ja nende organite otsuseid kontrollivatelt kohtutelt kogu kaalutusõiguse. Ungari kohus pöördus Euroopa Kohtusse küsides, kas sellised riigisisised õigusnormid on kooskõlas direktiiviga 2011/95/EL (mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, edaspidi *direktiiv*), milles kasutatakse väljendit „on toime pannud raske kuriteo“.

Kõigepealt tuvastas Euroopa Kohus, et direktiivis ei ole määratletud mõistet „raske kuritegu“ ning lisaks ei ole ka otsest viidet riigisisesele õigusele, et selle mõiste tähendust ja ulatust kindlaks määrata. Seega tuleb seda mõistet tõlgendada kogu liidus autonoomselt ja ühetaoliselt ning seejuures tuleb arvesse võtta selle sätte konteksti ja asjaomaste õigusnormide eesmärki. Samuti tuleb direktiivi tõlgendada kooskõlas Genfi konventsiooni ja teiste ELTL artikli 78 lõikes 1 viidatud asjakohaste lepingutega.

Direktiivi põhieesmärk on tagada, et kõik liikmesriigid kohaldaksid ühiseid kriteeriume nende isikute tuvastamiseks, kellel on tõeline vajadus rahvusvahelise kaitse järele. Kuna direktiivis

ette nähtud täiendavat kaitset välistav asjaolu puudutab üldisemalt rasket kuritegu, ei ole see piiritletud ei geograafiliselt, ajaliselt ega asjaomaste kuritegude laadiga. Varasemast kohtupraktikast tulenevalt nähtub, et liikmesriigi pädev asutus saab seda sätet kohaldada alles pärast seda, kui ta on igal konkreetsel juhul hinnanud täpseid asjaolusid, mis on talle teada, et määrata kindlaks, kas esineb põhjendatud alus arvata, et asjaomase isiku toime pandud teod kuuluvad nendes sätetes ette nähtud välistamisjuhu alla. Seega igale otsusele jätta isik pagulasena tunnustamata, peab eelnema tema konkreetse juhtumi kõikide asjaolude igakülgne hindamine ja sellist otsust ei saa teha automaatselt. Kuna liidu seadusandja soovis direktiiviga kehtestada ühetaolise seisundi, mis oleks kõigil rahvusvahelise kaitse saajatel, siis selline nõue peab üle kanduma ka otsusele jätta isikule täiendav kaitse andmata.

Kohus märkis, et direktiivi kohaselt võib isiku vastavuse täiendava kaitse saamise tingimustele välistada üksnes juhul, kui on mõjuv põhjus arvata, et ta on toime pannud raske kuriteo. Ungari seadus, mis lubab kvalifitseerida raskeks kuriteoks iga süüteo, mille eest võib mõista vähemalt viie aasta pikkuse vangistuse, võib aga hõlmata suurt hulka erineva raskusastmega tegusid. Seetõttu on oluline, et seda saaks kontrollida ka muude kriteeriumide alusel. Seega ei ole Ungari õigusnormid kooskõlas direktiiviga. **Täiendava kaitse taotlust menetlev liikmesriigi pädev asutus või kohus peab hindama asjaomase süüteo raskust, analüüsides igakülgsest kõiki konkreetse üksikjuhtumi asjaolusid.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-327/18 PPU: RO (eelotsus – EList välja astumine, vahistamismääruse täitmine)

Euroopa Kohtu otsus, 19. septembril 2018

Ühendkuningriigi (ÜK) kohtud edastasid 2016. a Iirimaale RO suhtes kaks Euroopa vahistamismäärust (EVM). RO esitas ÜKle väljaandmise vastu mitu vastuväidet, mh selle, et ÜKs vanglasse paigutamise korral võib talle osaks saada ebainimlik või väärikust alandav kohtlemine. Teiseks leidis RO, et ÜK lahkumisel EList ei saa ta enam kasutada raamotsusest (2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse kohta, edaspidi *raamotsus*) tulenevaid õigusi.

Esmalt küsis Iiri kohus ÜKlt lisateavet, kuidas kavatses ÜK vanglateenistus maandada riski, et RO võib ÜKs sattuda ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ohvriks. Jäänud saadud selgitustega rahule, lükkas Iiri kohus tagasi kõik RO vastuväited väljaandmisele va selle, mis puudutas ÜK lahkumist liidust. Järgnevalt palus Iiri kohus Euroopa Kohtul selgitada, kas juhul, kui EVMi teinud liikmesriik on teatanud oma kavatsusest liidust välja astuda, peab EVMi täitev liikmesriik selle täitmisest keelduma või lükkama täitmise edasi seniks, kuni on selgunud, milline saab olema EVMi teinud liikmesriigis kehtiv õiguslik kord pärast riigi väljaastumist EList.

Esmalt meenutas Euroopa Kohus, et EL rajaneb ühistel väärtustel. Neil ühistel väärtustel põhineb omakorda liikmesriikide vaheline vastastikune usaldus. Vastastikuse usalduse põhimõtte kohaselt on liikmesriigid kohustatud eeldama, et kõik ülejäänud liikmesriigid järgivad liidu õigust ja eriti liidu õiguses tunnustatud põhiõigusi. Kohus selgitas, et raamotsusest tuleneva **EVMi täitmine on kohustuslik ning sellest keeldumine on võimalik vaid erandlikel asjaoludel**. Seejuures tuleb igat erandi tõlgendada kitsalt. **Kohus leidis, et liidust**

lahkumise kavatsusest teavitamine ei kuulu selliste erandite hulka ning samuti ei too see kaasa liidu õiguse kohaldamise peatamist liikmesriigis. **Liidu õigus**, mille osaks on nii raamotsuse sätted kui ka raamotsusega lahutamatu seotud vastastikuse usalduse ja vastastikuse tunnustamise põhimõtted, **jääb täielikult kehtima kuni liikmesriigi tegeliku väljaastumiseni liidust**. Seega ei nõustunud kohus RO väitega, et liidust väljaastumise kavatsusest teatamise tõttu tekib oht, et mitmed hartast ja raamotsusest tulenevad õigused ei ole pärast ÜK liidust väljaastumist talle tagatud ning see teade kahjustab korvamatult vastastikuse usalduse põhimõtet.

Euroopa Kohus rõhutas siiski, et **EVMi täitva liikmesriigi kohtul tuleb analüüsida, kas konkreetsel juhtumil on piisavalt alust arvata, et pärast EList väljaastumist võidakse isik, kelle suhtes EVM tehti, jätta EVMi teinud liikmesriigis ilma põhiõigustest ja raamotsuses ettenähtud õigustest**. Kohus leidis, et sellist ohtu praegusel juhul ei esine. Seejuures arvestas kohus, et ÜK jääb ka EList lahkumise korral 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioon ja EIÕK osaliseks, samuti seda, et ÜK on raamotsusest tulenevad õigused sisuliselt üle võtnud riigisisisesse õigusesse.

Kokkuvõttes jõudis kohus järeldusele, et EList väljaastumise kavatsusest teadaandmine ei ole piisav alus EVMi täitmisest keeldumiseks või selle edasilükkamiseks ajaperioodil, mil EVMi teinud riik on veel EL liikmesriik. Seda siiski eeldusel, et ei ole alust arvata, et isik, kelle suhtes EVM on tehtud, võib jääda ilma EL põhiõiguste harta ja raamotsusega tagatud õigustest.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-518/17: Stefan Rudigier (eelotsus – reisijateveoteenuse osutamine, avalik hange)

Euroopa Kohtu otsus, 20. septembril 2018

Austria Gasteini oru piirkonnas bussiteenuse osutamiseks kuulutati välja avalik hange, mille pakkumuste esitamise tähtaeg oli 8. juuni 2016. Hankeleping pidi sõlmitama mitte teenuste kontsessioonilepinguna vaid teenuslepingu vormis. Hanke kohta ei avaldatud määruse 1370/2007 (mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel) kohast eelteadet. Kaebaja S. Rudigier pöördus kohtusse, kus taotles hanke tühistamist, väites, et hanke kohta oleks pidanud üks aasta enne hanke väljakuulutamist avaldama eelteate. Eelotsusetaotluse esitanud kohus pole siiski veendunud, kas bussiveoteenuste lepingute suhtes, mis on sõlmitud kooskõlas hankedirektiividega (2014/24/EL või 2014/25/EL) kehtib määruses sätestatud kohustus. Lisaks pole kindel, millised on selle kohustuse täitmata jätmise õiguslikud tagajärjed.

Esmalt meenutas Euroopa Kohus, et reisijateveoteenuse bussiga osutamise lepingu sõlmimisel ei kohaldu määruse nr 1370/2007 artikli 5 lõiked 2–6, samas kui muud sätted on kohaldatavad. Seega tuleb kohaldada artikli 7 lõike 2 kohast nõuet, milleks on eelteate avaldamise kohustus.

Kohus märkis, et seda järeldust kinnitab määruse eesmärk, mille kohaselt sisaldab määrus erinorme, mida kohaldatakse reisijateveoteenuse osutamise puhul hankeid reguleerivate direktiivide asemel või millega täiendatakse direktiivides kehtestatud üldnorme. Kuigi asjakohaste direktiivide kohaselt ei tule avaldatavate teadete puhul järgida üheaastast

tähtaega ning avaldamine ei pea toimuma Euroopa Liidu Teatajas, siis tulevad konkreetset kohustused avaldamise kohta määrusest. Kuna määrus on *lex specialis*, siis on see hankedirektiivide suhtes ülimuslik. **Järelikult tuleb määruses kehtestatud kohustusi täita ka riigihangete puhul, mis korraldatakse avaliku reisijateveoteenuse osutamiseks bussiga, kus lepingud sõlmitakse kooskõlas hankedirektiivides sätestatud menetlustega.**

Õiguslike tagajärgede kohta märkis kohus, et liikmesriikide õigusnormid peavad võimaldama muuhulgas tühistada õigusvastased otsused. Samas ei näe riigihankeid reguleerivad liidu õigusaktid ette ühtegi üldnormi, mille kohaselt akti õigusvastasus või teatavas menetlusetapis toimingute tegematajätmine muudaks kõik hilisemad selles menetluses antavad aktid õigusvastaseks ning tuleks tühistada. Vaid väga konkreetsetel juhtudel näevad liidu õigusaktid ette hanke tühistamise. Näiteks juhul kui leping on sõlmitud ilma eelneva avaldamiseta Euroopa Liidu Teatajas ja teate avaldamine oli hankedirektiivide kohaselt kohustuslik. Sarnast tagajärge ei ole aga ette nähtud juhuks, kui määruses ette nähtud eelteate avaldamise kohustust ei täideta.

Kuna liidu õigus konkreetseid tagajärge ei reguleeri, siis jääb selline regulatsioon riigisisese õiguse kohaldamisalasse. Liikmesriigi menetlusnormid peavad lähtuma võrdvärsuse ja tõhususe põhimõttest. Võrdvärsuse põhimõtte puhul peab tagama, et liidu õiguse rikkumisest tulenevate kaebuste puhul on samad tagajärjed, mis liikmesriigi õiguse eiramisest tulenevate kaebuste puhul. Liikmesriigi kohus peab analüüsima, kas seda on järgitud.

Tõhususe põhimõtte puhul ei tohi liidu õiguskorraga antud õiguste kasutamine muutuda praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks. Määruses sätestatud eelteate avaldamise kohustuse eesmärgiks on võimaldata ettevõtjal reageerida avaliku sektori hankija kavatsustele ning anda ettevõtjale aega end paremini hankeks ette valmistada. Otselepingu puhul võib eelteate puudumine viia selleni, et ettevõtja ei saa vastuväiteid esitada enne lepingu sõlmimist ja ta võib hankes lõplikult kõrvale jääda. Seevastu kui hankemenetlus korraldatakse hiljem, ei takista eelteate avaldamine ettevõtjal tegelikult selles hankemenetluses osalemast. Järelikult tõhususe põhimõtte rikkumise puhul tuleb ettevõtjal näidata, et eelteate avaldamata jätmise tõttu oli ta märgatavalt ebasoodsamas olukorras võrreldes näiteks ettevõtjaga, kes oli varem hanget täitnud. See võib samas olla ka võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumine. Liikmesriigi kohus peab hindama, kas neid põhimõtteid on järgitud.

Kokkuvõttes ei ole **määruses 1370/2007 sätestatud eelteate avaldamata jätmise aluseks hanke tühistamisele, kui järgitud on võrdvärsuse ja tõhususe ja võrdse kohtlemise põhimõtteid.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteameetliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).